technikákat bemutassuk. A technika arra szolgál, hogy rajta keresztül egy horizontra fölemelkedjünk, s onnan szétnézve a világból valamit megértsünk. Az így megszületett mozdulatok képesek arra, hogy nemcsak testi, hanem lelki-szellemi kapcsolatba kerüljünk akár a másik színésszel, akár a nézővel. Az improvizáció ebben a helyzetben nem egyik vagy másik féltől származik, hanem mindegyiktől egyszerre. Nagy József ezért nevezi a kontakt-improvizációt az "okos hempergés örömének" (Táncművészet 1984/11.).

3. A technika és az improvizáció a műhelymunka része. Egy előadás létrehozásához ennél jóval többre van szükség, amely számtalan esztétikai szempontot követel. Ennek taglalása egy másik írás feladata. Itt annyit fontos megjegyezni, hogy a technika és az improvizáció adta lehetőségek jelentik az átmenetet a műalkotás felé, amennyiben az improvizációkat sikerül kötött formává rendezni. A lényeg az, hogy mindenkor a test viselkedése határozza meg az előadást, és ne egy színházon kívüli anyag (pl. dráma) szabja meg a test szerepét. Ez természetesen nem zárja ki pl. egy irodalmi anyag felhasználását, de tudomásul kell venni, hogy az irodalmi anyag - mivel annak anyaga a nyelv -egészen másként viselkedik, mint a test, ami pedig a színház anyaga.

VÁRSZEGI TIBOR

Médiafogyasztók klubja

Kedves Klubtársunk!

Első pillantásra bizonyosan azt gondolja a nyájas Olvasó, hogy a fenti megszólítás csak egyeseknek szól, jelesül azoknak, akik tagjai ennek a bizonyos Klubnak. És számba jöhetnek megszólítottként olyanok, akik a jövőben kívánnak klubtagok lenni, s e szerény írás éppen a tagtoborzás célját szolgálná. Szó sincs róla! Nincs szükség tagtoborzásra, és nincs szükség klubalapításra, mert ez a sosemvolt Klub régesrég létezik, és tagjai vagyunk mindannyian, akár akarjuk, akár nem. Mert mindannyian médiafogyasztók vagyunk, ha nem is egyformán mohók vagy étvágytalanok, igénytelenek vagy éppen ínyencek. Faljuk - máskor nyögve nyeljük - a könyvet, a televíziót, a hangkonzerveket, a reklámokat - és nemigen van közöttünk, aki úgy él, ahogyan él(het)ne egy lakatlan szigeten, egy médianélküli boldog (?) világban. Tagadhatatlan, hogy néha megfekszi a táplálék a gyomrunkat, dehát ki hibás ebben? Az étel volt-e romlott, vagy mi, fogyasztók nem ismertük a mértéket? Ideje, kedves Klubtársunk, hogy elmélkedjünk kissé eme dolgok felett.

Emlékeztetőül: az ISKOLAKULTÚRA 1991/3. számában *A gyermekek jogai, avagy a Janus-arcú média* című cikk mottójaként idéztünk néhány passzust az *ENSZ Gyermekjogi Konvenciójából*, amelyet azóta hazánk is aláírt. Többek között e sorokat emeltük ki: "Az Egyezményben részes államok elismerik a tömegtájékoztatási eszközök feladatának fontosságát, és gondoskodnak arról, hogy a gyermek hozzájusson a különböző hazai és nemzetközi forrásokból származó tájékoztatáshoz és anyagokhoz, nevezetesen azokhoz, amelyek szociális, szellemi és erkölcsi jóléte előmozdítását, valamint szellemi és fizikai egészségét szolgálják (...); elősegítik a gyermek jólétére ártalmas információk elleni védelmet."

Az idézett folyóiratcikknek az volt a feladata, hogy rányissa szemünket az általunk, velünk, belőlünk, ellenünk és értünk virágzó médiaipar - számunkra való - lehetősé-

geire és veszélyeire, vagyis a Janus-arcú jelenség nagyon is megfejthető titkaira. A cikkben vázolt szűkszavú programot szeretnénk most induló sorozatunkban kibontani és gyakorlativá tenni. Ajánljuk sorozatunkat azon kedves Klubtársainknak - oktatáspolitikusoknak, tanároknak, tanítóknak, óvónőknek, médiaszakembereknek, művészeknek, szülőknek és gyerekeknek -, akik szívesen a mélyére hatolnak egy-egy megérzett, megsejtett problémának, és nem szeretnék ölbetett kézzel eltűrni, hogy manipulálják, "eladják" őket a médiumok segítségével.

Milyen témákat fog érinteni ez a sorozat? Íme a "menü"!

II. Egy nap = 24 óra,

s ez így oszlik meg:

8 óra pihenés - hogy frissek legyünk a munkában és a szabadidőben;

8 óra munka - hogy pénzünk legyen a megélhetésre és a szórakozásra;

8 óra szabadidő - hogy...???

III. A tömegmédia

jelenti számunkra a jólinformáltságot, a szórakozást, az elvarázsoltságot, a gondoktól való szabadulást. Csodás dolog! Vagy - lehet, hogy csak dróton rángatott marionettek vagyunk?

IV. A televízió

nélkül törhetnénk a fejünket, hogyan töltsük el a szabadidőt. Így viszont: csak egy gombnyomás, és az este meg van mentve!

V. A gyermekkönyveket

felnőttek írják, felnőttek válogatják a könyvesboltban, felnőttek vásárolják meg. A gyerek tehát azt olvassa, amiről a felnőttek gondolják, hogy jó neki. Hát lehet ezt tűrni?

VI. A tankönyveket

sokszor a sarokba szeretnénk vágni, és néha meg is tesszük. Nem ok nélkül. Aztán újra a kezünkbe vesszük - nem ok nélkül. Hogyan van ez?

VII. A comick-füzetek

tízezreit vásárolják és olvassák hetente a gyerekek. Sokan azt mondják, ezek a füzetek tökéletes bűnözővé képzik az olvasót. Dehát akkor...több tízezer tökéletes bűnözővel több hetente?

VIII. A hanglemezek

Amit a *hanglemezeken* és a *kazettákon* énekelnek,

aligha veszi valaki is szószerint. Mégis, újra és újra a szerelemről, álmokról, a szívről és a vele kapcsolatos bonyodalmakról tudósítanak dalban a közönség kedvenc sztárjai. Úgy látszik, van, ami mindig beválik.

IX. A sajtó

természetesen objektivitásra törekszik. E tisztes szándékot azonban olykor-olykor meghiúsítja néhány apróság: az óriási hírtömegből való válogatás szükségszerű szubjektivitása, a szervezési és anyagi kényszerek, a személyes érdeklődés, a lap politikai irányvonala, a tulajdonosok és a szponzorok érdekei, etc, etc.

X. A reklám

lehet jó, és lehet rossz. Persze attól is függ, honnan nézzük. A tizedik, csúcsszupernek kikiáltott mosópor reklámja, vagy a harmincadik, Kánaánt igérő pártplakát láttára legalábbis gondolkodóba esünk. Kinek jó ez ?

Akit informál(ni látszik), vagy akinek a pénzt (hatalmat) hozza?

E tíz téma köré csoportosítjuk tehát a rendelkezésre álló tényanyagot, a véleményeket és ellenvéleményeket, a töprengéseket, a kérdéseket, a feladatokat; s alkalmanként példákat idézünk a feladatok megoldására is. Jó lenne, a felsorolt témákhoz Klubtársaink már most reflexiókat, gondolatokat fűznének, így ezeket is beépíthetnénk a közleményekbe.

Kérjük, írják rá a borítékra: "Médiafogyasztók Klubja".

(A cikksorozatra vonatkozó irodalomjegyzéket a sorozat befejezésekor közöljük.)

BODA EDIT

Médiapedagógia Ausztriában

A médianevelés a pedagógia nélkülözhetetlen része. A médianevelés többet jelent annál, mint hogy a gyerekeknek megtanítjuk, milyen technikával és módszerekkel dolgoznak az egyes médiumok, több, mint hogy éreztetjük velük egy-egy technikai megoldás hatását, több, mint hogy informáljuk őket, milyen gazdasági érdekek határozzák meg a produkciót és a forgalmazást, vagyis végső soron több, mint az előbb felsorolt - nagyon fontos - tevékenységek összessége.

A pedagógiának elemeznie és értelmeznie kell a médiumokhoz való viszonyát, különösen napjainkban, amikor a hagyományos médiumok választéka ún. "új médiumokkal" bővül. Tudnunk kell, hogy mindezek külön-külön és együttesen milyen mértékben befolyásolják azokat a képességeket és viselkedésformákat, amelyek fontos alapkövei a gyermek fejlődésének.

Kezdjük a *befogadással!* A gyermek képtelen arra, hogy a látottak oksági viszonyait értelmezze. Azt, amit lát, mint végtelen sort - különböző egymás után következő részletekből összerakva - fogja fel: a részleteket felfogta ugyan, de a mondanivaló rejtve marad előtte. Fennáll az a veszély, mivel a kisgyerek már oly sok esetben volt körülvéve a részletek érthetetlen sorozatával, hogy el se kezdi kérdezni: "miért?". E negatív eshetőség mellett azonban nem szabad elfelejtenünk, hogy a médiumokkal való kapcsolat gyakorisága esetleg javíthat a befogadás kapacitásán és minőségén - s ha ez így van, akkor az ebből fakadó következményt a pedagógiai stratégiáknak figyelembe kell venniük. Tanítsuk meg tehát a gyerekeket tudatosan nézni, megfigyelni! Tanítsuk meg őket arra, hogy szavakba foglalják, nyelvileg megfogalmazzák azt, amit láttak.

A fejlődő ember életében formáló faktor minden olyan terület és lehetőség, amely tapasztalatgyűjtésre és cselekvésre késztet. A cselekvés és a tapasztalatgyűjtés persze veszélyt és rizikót jelenthet, jóllehet a "triál and error" metódusnak emellett óriási lehetőségei is vannak. De mégis: azok a gyerekek, akik aránytalanul sok időt töltenek a televizió vagy a videó előtt, megfosztják magukat az úgynevezett primer tapasztalatoktól. Csak látszólagos valóságot érzékelnek, nem tapasztalják, nem tanulják meg a helyes reakciót a valóságos helyzetekben.

Most a mi feladatunk a gyerekeknek, fiataloknak alternatív cselekvéseket felkínálni, javasolni; az aktív játék során beszélgetéseket kezdeményezni és - aminek örül a